

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie
za rok 1894.

Wysoki Sejmie!

I.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego o krajowej szkole średniej gospodarstwa lasowego we Lwowie za rok 1893 powziął Wys Sejm na posiedzeniu z dnia 16. lutego 1894 następującą uchwałę:

„1. Sprawozdanie Wydziału krajowego o szkole średniej gospodarstwa lasowego we Lwowie Sejm przyjmuje do wiadomości.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie rokowań z c. k. Rządem, mające na celu zapewnienie uczniom, wychodzącym ze szkoły lasowej prawa objęcia miejsc w służbie rządowej.

3. Sumę przeznaczoną na praktyczne kształcenie uczniów za pomocą wycieczek do lasów podnosi się z dotychczasowych 800 zł. do 1.000 złr., wstawiając tę ostatnią kwotę do budżetu na r. 1894.“

Zdając sprawę o wykonaniu tych poleceń Wys. Sejmu, Wydział krajowy uważa za stosowne wypowiedzieć kilka uwag ogólnych o stanie szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Załączone sprawozdanie Dyrekcyi krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie daje dokładny pogląd na obecny stan tej szkoły i jej kierunek naukowy.

Z sprawozdania tego powzięcie Wys. Sejmu to przekonanie, że usiłowania Wydziału krajowego, kuratoryi szkoły i grona nauczycieli szkoły lasowej skierowane są głównie ku podniesieniu poziomu teoretycznego wykształcenia uczniów.

Jeżeli jednak stwierdzić się daje, że poziom naukowy szkoły w skutku przeprowadzonej w ostatnich latach reorganizacji szkoły, przez Wysoki Sejm uchwalonej, znacznie się podniósł, to nie stało się to z równoczesnym uszczerbkiem praktycznego przysposobienia uczniów do zawodu, który w naszym kraju ma pierwszorzędne znaczenie ekonomiczne, a przez racjonalne prowadzenie i eksploataowanie przestrzeni leśnych może stać się potężną dźwignią bogactwa krajowego.

Wydział krajowy wskazując na szczegóły zawarte w poniżej przedłożonem sprawozdaniu szkoły lasowej może zapewnić, że ze swej strony popiera najusilniej wszelkie starania, tak kuratorji jakoteż groma nauczycielskiego szkoły, aby za pomocą ćwiczeń praktycznych, wycieczek naukowych, zwiedzania gospodarstw leśnych wzorowo prowadzonych, wysełania w podróże naukowe za granicę, ukończonych abiturjentów i nauczycieli, wytworzyć zastęp dzielnych, z metodą nowożytną techniki leśnej, z racjonalnym sposobem eksploatacji lasów, z nowszymi systemami urządzenia lasów i utrzymania ich wydajności, obznajomionych leśników.

W tym zamiarze zwiedził adjunkt p. Lipiński, pełniący obowiązki profesora fachowego szkoły leśnej w Tharandzie, w Eberswalde i w Sztokholmie, lasy, zostające pod zarządkiem akademij w Tharand i w Eberswalde, rewiry państwowe w Saksonii i najważniejsze dla handlu drzewem galicyjskiem porty niemieckie i szwedzkie.

Zastanawiając się nad kierunkiem, w jakim organizację szkoły lasowej uzupełnić należy, ażeby najpilniejszym potrzebom naszych gospodarstw leśnych w kraju odpowiadała, Wydział krajowy uznał że większe, niż dotychczas staranie poświęcić należy nauce o eksploatacji lasów, użytkowaniu z lasu tak pod względem technicznym jak i handlowym i w związku z tem zostającej nauce urządzenia i organizacyi gospodarstwa leśnego, uwzględniającej nasze stosunki klimatyczne, ekonomiczne i handlowe.

Wyniki wystawy krajowej potwierdziły to spostrzeżenie, że u nas na polu eksploatacji lasu i wyrobu z drzewa w kilkunastu wielkich kompleksach leśnych są postępy niezawodne do zanotowania.

Niestety mniejsze kompleksy leśne i dotąd jeszcze są w stanie oplakania godnym. Prócz znikomych wyjątków gospodarstwo lasowe przedstawia stan raczej dewastacyi i destrukcyi, niż zaś zabezpieczenia trwałości.

Wyniki wystawy krajowej potwierdziły równocześnie i to drugie spostrzeżenie, że kierownictwo tych postępowych gospodarstw leśnych znajduje się dotąd jeszcze niestety przeważnie w rękach nie naszych, i że podniesienie poziomu techniczno-handlowego wykształcenia naszych leśników staje się najbliższem dla kierownictwa szkoły gospodarstwa leśnego zadaniem.

Wyniki wystawy krajowej jak dodatnio z jednej strony wpłynęły na ocenę środków bogactwa krajowego, wskazując na olbrzymi a niedostatecznie wyzyskany dotąd dział przemysłu drzewnego, tak z drugiej strony miały tę doniosłość, że przekonały nas jak wiele jeszcze pozostaje do zrobienia.

Przekonały nas, że do wyjątków należą lasy, przy których urządzeniu a następnie eksploatacji uwzględnione były warunki ekonomiczne, przede wszystkim zaś stosunki handlu eksportowego, że do wyjątków należą tacy gospodarze leśni, którzy wiedzą gdzie i jakiego rodzaju wyroby drzewa lub drzewo wyrobowe są poszukiwane i najlepszy zbytu mają, i jak wydobyciem płodów leśnych kierować, żeby ze zbytu tego korzystać.

Rzeczą będzie naszej szkoły gospodarstwa leśnego w tym kierunku dotychczasową miarę nauk udzielanych uczniom, uzupełnić wiadomościami z dziedziny praktycznego życia handlowego i wskazywać jakie sortymenta drzewa i materyałów drzewnych są dla eksportu galicyjskiego najbardziej ważne, jakie materyały są w krajach importujących z Galicyi najbardziej poszukiwane, skąd, po jakich cenach i jakimi drogami je sprowadzają, jakie zasady wyrobu mają być w tym celu w gospodarstwie leśnym przestrzegane, jakie są zwyczaje tego handlu drzewa, i sposoby sprzedaży; wreszcie śledzenie i badanie najtańszych dróg eksportu z Galicyi byłoby tej nauki najgłówniejszem uzupełnieniem.

W myśl uwagi, zamieszczonej w zeszłorocznem sprawozdaniu komisji gospodarstwa krajowego, rozpiisał Wydział krajowy konkurs na katedrę profesora fachowego, ewentualnie na posadę nauczyciela adjunkta z dziedziny leśnictwa, a w szczególności urządzenia, uprawy i użyt-

kowania lasu. Konkurs ten jednak nie zachęcił ani jednego kandydata z poza grona dotychczasowych sił nauczycielskich w szkole lasowej we Lwowie. Poruczyliśmy przeto prof. adjunktowi Lipińskiemu pełnienie obowiązków profesora, a docentowi Janeczce nadaliśmy prowizorycznie posadę adjunkta, aż do zdania przez obu egzaminu nauczycielskiego, poczem będzie mogło nastąpić rzeczywiste tych posad obsadzenie. Prócz tego Wydział krajowy stara się o przysposobienie nowych sił nauczycielskich przez udzielenie stypendyów dwóm kandydatom, kształcącym się w oddziale leśnym wiedeńskiej akademii ziemiańskiej.

II.

W załatwieniu sprawozdania Komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu zeszłorocznem Wydziału krajowego w przedmiocie szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie powziął był Wys. Sejm między innymi następującą uchwałę:

„Sumę przeznaczoną na praktyczne kształcenie uczniów za pomocą wycieczek do lasów podnosi się z dotychczasowych 800 zł. na 1200 zł., wstawiając tę ostatnią kwotę do budżetu na rok 1894“.

Jakkolwiek skromne co do cyfry podwyższenie to, wpłynęło bardzo korzystnie w roku ubiegłym na praktyczne kształcenie uczniów, systematyczne przeprowadzenie ćwiczeń praktycznych obok rozszerzenia nauk teoretycznych rozłożonych na 3 lata nauki przyczyniły się znacznie do podniesienia poziomu naukowego szkoły lasowej.

A jeżeli rozszerzenie zakresu poszczególnych przedmiotów naukowych może nieco utrudniało mniej utalentowanym teoretycznej nauki nabycie to utrudnienia to wpłynęło na poziom wiedzy wymaganej od uczniów korzystnie, a dla słabszych głów uczyniły pobyt w szkole niemożliwym.

Że niezdatni lub niechętni uczniowie zmuszeni są do opuszczenia szkoły, w tem widzi Wydział krajowy głównie dowód uzdrowienia stosunków szkoły lasowej.

Zyskuje na tem bowiem tylko ten zastęp młodzieży kształcącej się, który pomimo tych trudności potrafi wymaganiom szkoły zadość uczynić, a wytrwawszy w tych trudnych warunkach dostarczy życiu praktycznemu nietylko ludzi z teorią zadowolniająco obznajomionych, ale co ważniejsze do praktycznego zawodu zaprawionych. A dobre ich przysposobienie do praktycznego zawodu leśnego zależeć już może wyłącznie od tej miary praktyki, którą sobie w pracy zawodowej przyswoją, miara ta zaś będzie tem wyższą w im lepszem, racjonalniejszym i postępowszem gospodarstwie praktykę tą obywać będą.

W dalszem wykonaniu myśli przewodniej, zaznaczonej przez komisję reorganizacyjną, powołaną wskutek uchwały Wysokiego Sejmu dla spraw szkoły lasowej, wprowadził Wydział krajowy po zasięgnięciu opinii delegata p. Sieglera d'Eberswalda praktykę wakacyjną w lasach przez Dyrekcyę szkoły wskazanych nietylko dla uczniów z II. roku, lecz także dla uczniów z III. roku. Szło bowiem o to, aby uczniom szkoły gospodarstwa lasowego jeszcze w czasie pobytu ich w szkole umożliwić nabycie praktyki poglądowej. Po odbyciu dopiero tej drugiej praktyki wakacyjnej według instrukcyi, dołączonej do zeszłorocznego sprawozdania Wydziału krajowego przystępują uczniowie do egzaminu końcowego, ogólnego z całości nauk zawodowych. Zarządzenie to okazało się pod każdym względem bardzo odpowiedniem.

Uczniowie przystępujący do egzaminów końcowych wykazali, iż przedmiot znany im jest nietylko z wykładu lub książki, ale także z doświadczeń osobistych i nabytych poglądów w praktyce. Tak więc zaprowadzenie praktyki wakacyjnej, wydatne korzystanie z lasów Winnickich, jako środka demonstracyjnego, pilne odbywanie wycieczek, według planu z góry ułożonego, może w znacznej części zastąpić brak lasu szkolnego, potrzebnego do demonstracji i praktycznego uzupełnienia wykładów nauk zawodowych.

Na podstawie świadectwa osób fachowo z leśnictwem obznajomionych Wydział krajowy może stwierdzić, że to skierowanie ku praktycznym celom zawodu stało się bez uszczerbku

dla teoretycznego wykształcenia, a przez wzbudzenie praktycznego zmysłu u uczniów dla ich przyszłego zawodu przyczynia się do podniesienia ogólnego wykształcenia, jakie w skutku tego uczniowie ze szkoły lasowej wynoszą.

III.

Między uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 16. lutego. 1894 była następująca :

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie rokowań z c. k. Rządem, mające na celu zapewnienie wychodzącym ze szkoły lasowej prawo objęcia miejsc w służbie rządowej“.

W wykonaniu tego polecenia Wydział krajowy z dnia 27. lutego 1894 odniósł się do Dyrekcyi szkoły lasowej z zapytaniem :

a) „na jakiej podstawie należy się domagać, ażeby (w myśl uwag sejmowej komisji gospodarstwa krajowego) abiturycenci szkoły gospodarstwa lasowego przyjmowani byli na leśniczych do lasów rządowych“ ;

b) „jakie zmiany w planie naukowym szkoły należałoby przeprowadzić, ażeby na ich podstawie można było domagać się u c. k. Rządu, by abiturycenci tejże szkoły przyjmowani byli do służby technicznej przy Dyrekcyi państwowych dóbr i lasów“.

W dniu 25. grudnia r. 1894 otrzymał Wydział krajowy odpowiedź Dyrekcyi szkoły gospodarstwa lasowego z odpowiedzi tej wyjmujemy następujące uwagi :

Niezależnie od uwag wypowiedzianych na konferencji nauczycielskiego grona i niezależnie od opinii prof. Lipińskiego przedłożonego Wydziałowi krajowemu w odrębnym referacie Dyrekcyja szkoły doszła do następujących wniosków :

„że wszelkie starania o dopuszczenie abiturjentów naszej szkoły do technicznej służby w dobrach państwowych nie mogą być uwieńczone pomyslnym skutkiem tak długo, jak długo zasada przyjęta przez c. k. Ministerstwo rolnictwa przy obsadzaniu posad, nie ulegnie zmianie, na co wcale się nie zanosi. Można by zresztą stawiać to żądanie na racjonalnej podstawie i nadzieją jakiegoś skutku, jeżeliby krajowa szkoła gospodarstwa lasowego tak głębokozreformowaną została, żeby tak co do warunków przyjęcia (egzamin dojrzałości) jak i co do rozległości i różnorodności wykładanych nauk stała się równorzędną szkole głównej.

Za taką reformę szkoły Dyrekcyja nie może się jednak oświadczyć, kraj nasz ubogi nie może bowiem ponosić zbytkowych kosztów na akademię leśniczą.

Galicja potrzebuje przede wszystkim leśniczych do zarządu niniejszymi lasami, wielkich bowiem majątków leśnych z wysoką rozwiniętą administracją, jak je posiada Państwo u nas bardzo mało. — Przy kształceniu młodzieży w zawodzie leśniczym nie można więc stawiać żądań za wysokich, raz dlatego, że ogromny i kosztowny aparat naukowy akademii zużył by się na kształcenie małej tylko liczby kandydatów — następnie, że ci wychodząc z akademii, odbywszy najwyższe studia w zawodzie leśniczym, już na początku służby domagaliby się wyższego wynagrodzenia, niżeli je u nas w ogóle otrzymać mogą.

Ponieważ posad rządowych (gdyby do nich byli nawet przypuszczeni) może być tylko bardzo mało, dyrektorów zaś lasów wielkich kompleksów jest jeszcze mniej, przeto nie znalazłszy odpowiedniego przebytu studiom umieszczenia, opuszczaliby Galicyę, albo zdecydowawszy się z konieczności przyjąć skromną posadę leśniczego lub nadleśniczego prywatnego, byłiby elementem wiecznie niezadowolonym, raczej szkodliwym jak pożytecznym dla społeczeństwa. Na każdy sposób Galicja, wydając bardzo wiele na wykształcenie leśniczych miałaby ich w rzeczywistości bardzo mało i nie takich jakich potrzebuje“.

Odnosnie do wniosku b) dodaje Dyrekcyja szkoły jeszcze następujące uwagi :

„Lwowska szkoła gospodarstwa lasowego została niedawno zreformowaną i nauki w niej rozszerzone niemal po możliwe w średniej szkole granice. Zdaniem Dyrekcyi, po za te granice iść nie należy, śrubowanie bowiem szkoły naszej na akademię nie będzie z poży-

tkiem ani dla kraju, ani dla młodzieży, której wstępowanie do akademii, chociaż krajowej, byłoby prawie tak samo utrudnione, jak obecnie do głównej szkoły ziemiańskiej we Wiedniu może pozornie na korzyść krajowej akademii przemawiałoby tylko, że koszta utrzymania we Lwowie mogłyby być niższe niżeli we Wiedniu i że odpadałyby koszta dalekiej podróży.

Zważywszy jednak, że młodzież nasza, poświęcająca się zawodowi leśniczemu i uczęszczająca do kraj. szkoły gospodarstwa lasowego, jeżeli tylko na to zasługuje, zawsze liczyć może na wsparcie bądź ze strony kraju bądź ze strony prywatnej, w razie jeżeli się chce wyżej kształcić, przeto Dyrekcyja odnośnie do wniosku *b)* przedstawia ze swej strony wnioski, ażeby nie zaprowadzając zasadniczych zmian w ustroju naszej szkoły t. j. pozostawiając ją średnią szkołą starać się u Rządu o dopuszczanie abiturientów naszej na zwykłych słuchaczów wiedeńskiej szkoły głównej niemieckiej.

Wniosek swój uzasadnia Dyrekcyja następująco: Do szkoły głównej (Hochschule für Bodenkultur) mającej rangę uniwersytetu, przyjętym zostaje, każdy maturzysta. Jeżeli porównamy wykształcenie (o ile ono potrzebne do korzystania z nauk na Hochschule) abiturienta gimnazjum lub szkoły realnej z wykształceniem abiturienta lwowskiej szkoły gospodarstwa lasowego, okaże się: że ten ostatni, jest daleko lepiej i odpowiedniej przygotowanym do słuchania nietylko fachowych, ale wszystkich wykładów na Hochschule für Bodenkultur niżeli najlepszy gimnazjalista lub realista, bo czy to w naukach przyrodniczych, czy matematycznych posiada w najmniej ten sam stopień wykształcenia, a wyższym jest w tem, że studia jego były już także fachowe. Nawet co do lat w średniej szkole przebytych nie byłoby przeszkody. Do naszej szkoły przyjętym być może wprost bez egzaminu wstępnego, tylko uczeń, który z dobrym postępem ukończył VI. klasę gimnazjum lub szkoły realnej; w szkole gospodarstwa lasowego przebywa trzy lata (nie licząc 1 roku praktyki w lesie przed szkołą) poczem przystępuje do ogólnego egzaminu końcowego, odpowiadającego bardzo dobrze egzaminowi dojrzałości w średnich szkołach publicznych. Przystępując więc do tego końcowego egzaminu przebywał w szkołach średnich lat dziewięć, a nie ośm jak gimnazjalista lub realista. Dowodem zresztą, że nasza szkoła już nawet przed reformą przygotowywała i przygotowuje doskonale do głównej szkoły ziemianstwa, są postępy stale osiągane na tejże szkole przez byłych naszych uczniów, którzy z tamąd wychodzą zawsze z najlepszymi świadectwami.

Gdyby ukończenie naszej szkoły dawało prawo do wstępowania na regularnego słuchacza głównej szkoły ziemiańskiej we Wiedniu, natenczas odpadałaby potrzeba (jak Dyrekcyja sądzi, na teraz bezowocnego) starania się o uzyskanie prawa wstępowania do państwowej służby technicznej, bo ta część naszych abiturientów, którzyby mieli chęci i fundusze, mogliby studia w głównej szkole prawidłowo dopełniać i wtedy nieby im nie przeszkadzało w osiągnięciu stanowisk w służbie technicznej dóbr państwowych, Galicya zaś miałaby też leśniczych jakich potrzebuje, bo większość abiturientów naszej średniej szkoły przechodziłaby zawsze w prywatną służbę“.

Opinię tą podaje Wydział krajowy do wiadomości Wysokiego Sejmu, zastrzegając sobie decyzję po porozumieniu z krajową komisją rolniczą. Wydział krajowy zamierza wspólnie z komisją rolniczą i kuratoryą szkoły zarządzić w tej sprawie fachową ankietę, a po wysłuchaniu opinii ludzi fachowych przedłoży Wydział krajowy w swoim czasie Wysokiemu Sejmowi odpowiednie wnioski. Od rozstrzygnięcia tej sprawy zależeć również będzie wygotowanie zmiany planu naukowego, który na razie musi być odroczonym.

IV.

Pozostaje nam jeszcze w krótkich słowach dotknąć sprawy sprzedaży gruntu „na Szumanówce“ we Lwowie względnie zamiany tego gruntu na inny do użytku szkoły lasowej odpowiedniejszego.

Odwolując się w tej mierze do naszego sprawozdania z dnia 13. stycznia 1894 musimy dodać, że w roku ubiegłym sprawa znacznie posunięta została.

Przedewszystkiem podaje Wydział krajowy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że Jego Ces. i Król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 27. sierpnia 1894 zatwierdzić uchwałę Wysokiego Sejmu krajowego z dnia 16. maja 1893 mocą której upoważnionym został Wydział krajowy do sprzedaży położonego pod l. kons. 4644/4 we Lwowie ogrodu „na Szumanówce“ stanowiącego własność kraju z uwzględnieniem jednak możliwych potrzeb c. k. szkoły weterynaryi i kucia koni we Lwowie.

W uwzględnieniu owych „możliwych potrzeb c. k. szkoły weterynaryi i kucia koni we Lwowie“ Wydział krajowy oznajmił c. k. Prezydium Namiestnictwa pismem z dnia 25. września 1894, że „gotów jest złożyć kwotę 843 zł. 60 ct. żadaną przez c. k. Namiestnictwa jako koszt projektowanego parkanu mającego oddzielić grunta krajowe od gruntu c. k. szkoły weterynaryi“. W skutku tego c. k. Namiestnictwo pismem z dnia 18. grudnia 1894 l. 95296 przyjęło na siebie obowiązek wystawienia tego parkanu za cenę 843 zł. 60 ct.

Obecnie tedy będzie mógł Wydział krajowy przystąpić do sprzedaży tej parceli, której wartość rzeczoznawcy oszacowali na 14.000 zł. przy parcelacyi częściowej.

Obecie wszedł Wydział krajowy w rokowania z Magistratem król. stoł. miasta Lwowa celem sprzedania tej parceli i otrzymana prawdopodobnie ze strony gminy miasta Lwowa korzystną dla funduszu krajowego ofertę kupna i sprzedaży.

Kończąc niniejsze sprawozdanie Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie przyjmuje się do wiadomości.

Lwów dnia 11. stycznia 1895.

Marszałek krajowy:

Sanguszko, w. r.

Sprawozdawca:

Romanowicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozdania LW. 659/1895.

1. Nauki wykładowe.

W programie nauki co do ilości przedmiotów zaszła tylko ta zmiana, że przybyła jako osobny przedmiot nauka o chorobach drzew, zresztą pozostały te same przedmioty, rozszerzone tylko według potrzeby.

W ubiegłym roku wykładano więc w krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie następujące przedmioty :

I. Nauki zawodowe główne:

Encyklopedia leśnicza, jako wstęp do nauki leśnictwa (Propedeutyka),
 Hodowla i pielęgnowanie lasu,
 Ochrona lasu,
 Użytkowanie lasu,
 Wymiar drzew i drzewostanów,
 Oszacowanie wartości lasu,
 Urządzenie gospodarstwa lasowego,
 Administracja leśna i rachunkowość,
 Łowiectwo i rybactwo,
 Inżynieria leśnicza (geodezyja, budownictwo, regulacja i zabudowanie dzikich potoków, melioracje leśne).

II. Nauki podstawowe i pomocnicze:

Język polski i niemiecki:
 Geografia fizyczna i polityczna,
 Matematyka ogólna i zastosowana,
 Fizyka eksperymentalna,
 Meteorologia i klimatologia,
 Chemia ogólna,
 Technologia leśna,
 Geometria wykreślna,
 Mechanika ogólna i zastosowanie,
 Rysunki,
 Mineralogia i geologia,
 Pedologia (ziemioznawstwo),
 Botanika ogólna i szczegółowa leśnicza,
 Nauka o chorobach roślin,
 Zoologia ogólna i szczegółowa leśnicza,
 Ekonomia społeczna,
 Statystyka leśnicza,
 Ustawodawstwo,
 Encyklopedia rolnictwa.

Wykłady odbywały się z wyjątkiem soboty codziennie przed południem, gdy na rysunki i wszelkie ćwiczenia praktyczne, przeznaczone były z reguły popołudniu.

Dzień sobotni przeznaczony na wycieczki i ćwiczenia praktyczne ewentualnie na repetytorya większe.

Nauki rozłożone są na lat trzy w taki sposób, że rok pierwszy jest niejako przygotowawczym i na nim też wykładane bywają nauki pomocnicze i podstawowe, gdy na II i III roku wykładane są nauki pomocnicze i główne zawodowe.

W ciągu kursów uczniowie bywają pytani z wykładanych przedmiotów, poczem nauczyciele dają w razie potrzeby wyjaśnienia. Egzamina zaś są dwojakie:

I. egzamina kursowe promocyjne, które każdy uczeń chcący przejść na wyższe półrocze zdaje w terminie przepisany.

II. egzamin ogólny końcowy odbywający się przed komisją delegatów Wydziału krajowego, kuratorji i komisarza c. k. Namiestnictwa. Dopiero po złożeniu tego egzaminu może uczeń otrzymać „świadectwo ukończenia nauk“ i jest abiturjentem szkoły.

2. Warunki przyjęcia uczniów

pozostały niezmienione i są:

A) Na rok pierwszy nauki:

1. ukończenie 17 roku życia;
2. ukończenie z dobrym postępem 6 klas gimnazjalnych lub szkoły realnej;
3. wykazanie się odbyciem przynajmniej jednorocznej praktyki w leśnictwie pod kierunkiem egzaminowanego gospodarza leśnego;
4. kandydaci, którzy nie posiadają studyów pod 2. wymienionych, mogą być przyjęci na podstawie egzaminu wstępnego, jeżeli przynajmniej 4 klasę gimnazjalną lub szkoły realnej ukończyli.

B) Na rok drugi nauki przyjęci być mogą kandydaci, którzy czyniąc zadość warunkom pod A) od 1. do 3. wymienionym, wykażą nadto, że szkołę średnią ogólną z egzaminem dojrzałości ukończyli, a w terminie przez Dyrekcyę naznaczonym złożą egzamin wstępny z nauk przyrodniczych, w zakresie na pierwszym roku nauki w krajowej szkole gospodarstwa lasowego wykładanym.

Tak kandydaci na rok I jak i na rok II nauki, muszą udowodnić świadectwem lekarskim, że są zdrowi i fizycznie dobrze rozwinięci.

O przyjęciu kandydatów którzy studyów swoich nie odbyli w szkołach państwa austriackiego stanowi Wydział krajowy po wysłuchaniu wniosków Dyrekcyi szkoły.

3. Grono nauczycielskie i podział przedmiotów wykładowych:

I. Nauczyciele stali:

1. Dyrektor szkoły prof. Władysław Tyniecki, wykladał: Wstęp do nauki leśnictwa i literaturę leśnictwa — Hodowlę i pielęgnowanie lasu — Mineralogię i geologię — Ziemioznawstwa (pedologię) i Naukę o chorobach roślin (phytopastologię).

2. Prof. Zygmunt Demianowski, wykladał: Administracyę i rachunkowość leśniczą — Szacowanie wartości lasu — Matematykę zastosowaną — Geodezyę — Łowiectwo.

3. Prof. adjunkt Bronisław Błocki, wykladał: Botanikę ogólną i leśniczą — Zoologię ogólną i leśniczą — Meteorologię i klimatologię — Ochronę lasu.

4. Prof. adjunkt Bronisław Lipiński, wykładał: Urządzenie gospodarstwa lasowego — Wymiar drzew i drzewostanów — Zabudowanie dzikich potoków.

5. Jedna posada profesora nieobsadzona ale czynny był jako docent Użytkowania lasu p. Michał Janeczko, c. k. elew leśnictwa na urlopie.

II. Docenci:

1. Marcelli Białobrzęski: Język polski i niemiecki — Geografia fizyczna i polityczna
2. Dr. Placyd Dziwiński: Geometria wykreslna.
3. Prof. Bogdan Maryniak: Mechanika ogólna i zastosowana.
4. Dr. Władysław Ostrożyński: Ustawodawstwo.
5. Prof. Bronisław Pawlewski: Technologia.
6. Dr. Bronisław Radziszewski: Chemia ogólna.
7. Dr. Zdzisław Stanecki: Fizyka eksperymentalna.
8. Prof. Zygmunt Strusiewicz: Encyklopedia rolnictwa.
9. Prof. Seweryn Widt: Rysunki — Inżynieria (budownictwo).
10. Dr. Władysław Zajązkowski: Matematyka.

4. Środki naukowe.

a) Biblioteka szkolna będąca pod dozorem i kluczem Dyrektora doszła do 2.100 dzieł, zwiększona była dokupnem dzieł ważniejszych nowo wychodzących jakoteż dokompletowywaniem dzieł większych zwolna wychodzących.

b) Prenumerowano następujące czasopisma:

1. Land und fortwirtschaftliche Unterrichts-Zeitung.
2. Zeitschrift für Forst und Jagdwesen.
3. Fortwirtschaftliches Centralblatt.
4. Centralblatt für das gesammte Forstwesen.
5. Allgemeine Forst und Jagzeitung.
6. Oesterreichische Forst-Zeitung.
7. Waidmanns Heil.
8. Oesterreichische botanische Zeitschrift.
9. Ekonomista polski.

W darze od Towarzystwa leśnego galicyjskiego otrzymuje szkoła organ tego Towarzystwa 10. Sylwana.

Z biblioteki korzystają profesorowie, docenci i uczniowie, gdy jednak nie ma urzędzonej czytelnicy, czasopisma i dzieła wypożyczane bywają do domu za rewersem. W obrębie szkoły wydawane też bywają dzieła do kilkogodzinnego użytku bez rewersów.

c) Zbiory botaniczne i zoologiczne, oddano pod dozór i pieczę p. profesora adjunkta Błockiego są dopełniane i w razie zepsucia się pojedynczych okazów zastępywane bywają bądź dokupnem, bądź zebranymi na wycieczkach okazami. Dokupiono w obu tych celach 50 okazów uszkodzeń przez różne korniki, 40 gatunków europejskich kornikowatych chrząszczów (Bostrychidae) i 6 słoików z preparatami przemian rozwojowych sześciu szkodliwie w lasach występujących owadów.

Zbiory mineralogiczne i geologiczne będące pod zarządem Dyrektora poznaczone zostały zbiorciem podręcznym okazów mineralogicznych zakupionym we Lwowie w składzie Złotnickiego, gdy do działu geologicznego i paleontologicznego nic nie dokupiono, dodano tylko okazy zebrane w kraju.

d) Zbiór mineralogiczny i geologiczny jest pod dozorem Dyrektora i obejmuje prawie wszystkie minerały i skały, do nauki potrzebne; dokupiono zbiorek podręczny minerałów do użytku podczas wykładów. Co do zbioru paleontologicznego, ten musi być jeszcze dopełnianym.

e) Zbiór narzędzi i aparatów geodetycznych zawiadowany przez p. prof. Demianowskiego, powiększony został bardzo cennym Pantografem wiszącym i planimetrem wózkowym Corradiego oprócz tego darowanym przez b. ucznia naszego p. Głowińskiego instrumentem niwelacyjnym kieszonkowym.

f) Zbiór narzędzi do budowli lasu jest pod zarządem Dyrektora i pomnożony został aparatem Hackera do przesadzania jednolatek w szkółce, tegoż ręcznym siewnikiem piłką Ohlsera do okrzasywań i kilkunastoma jeszcze mniejszymi narzędziami do hodowli lasu.

g) Zbiory technologiczne na teraz pod zarządem Dyrektora pomnożone zostały tylko wyrobami drewnianymi i próbkami drzewa z Wystawy krajowej.

Ogród botaniczny będący pod kierunkiem Dyrektora nie zwiększył się co do ilości gatunków znacznie, bo głównie nadsadzać trzeba było gatunki, które ucierpiałszy już podczas zimy r. 1892. na 1893, zginęły podczas niemniej ciężkiej zimy w r. 1893. na 1894. Część szkółkowa obsiana została jak zwykle, zasiewy jednak długotrwałe, słońca znacznie uszkodziła, gdy grządki obsadzone drzewkami jeden do trzechletniemi przybyły fatalne lato bez szkody.

5. Uzupełnienie zbiorów w r. 1894.

Jako bardzo cenne pomnożenie zbiorów naukowych należy przytoczyć różne przedmioty darowane z Wystawy krajowej we Lwowie, które przydzielone zostaną do różnych kategorii zbiorów.

Na pierwszym miejscu wymieniamy darowiznę c. k. Ministerstwa rolnictwa, złożoną z map plastycznych i wzorów urządzenia gospodarstwa lasowego w c. k. dobrach państwowych. Równorzędnej wartości jest dar Andrzeja hr. Potockiego obejmujący przedstawienie przemiany lasu w obrębie Tenczynek podczas okresu stuletniego i cenny zbiór map i ksiąg gospodarczych z wzorowym planem gospodarczym, wreszcie bardzo pięknie wykonane modele urządzeń łowieckich i porfirowe znaki graniczne. Dalej darował książkę Eustachy Sanguszkó, model suszarni, kolej rozwojową ryb, szereg pni modelowych z przyrostami, próbkę wyrobu parkietowego ze stolarni mechanicznej, hr. Stanisław Badeni darował 12 pysznych przekrojów drzew, model pojedynczej gónciarki obody i sanice i różne inne próbki wyrobów surowych: Pan Ader Michał z Jazorska darował wzory przyrostu świerków i jodeł z Pienin i różne wzory tartego materiału. Z Państwa Brody otrzymała szkoła pięknego kołtuna sosnowego, przekroje sosny i topole i pień modelowy z zaznaczonymi przyrostami; P. Seckl z Wiener-Neustadt darował zbiór szyszek; niestety oddane zostały szkole bez nazwisk. Fundacya hr. Skarbka darowała wzory przemysłu dómowego i próbki kilka gatunków drzewa, zaś Zarząd dóbr hr. Romana Potockiego kilka pięknych wygładzonych przekrojów drzew leśnych i modele przyrządów do żywienia zwierzyny. Hr. Stanisław Stadnicki darował wzory przyrostu rozmaitych drzew. P. Antoni Underka, nadleśniczy z Podbuża darował zagrodę do łowienia dzików.

Z pawilonu br. Poppera otrzymała szkoła model leśniczówki, 6 wzorów tarcie dla różnych obcokrajowych targów, patyczki zapalkowe i próbki wiórów, gdy reszta darowanych przedmiotów jak próbki rezonansów itp. rozebrane zostały zanim odbiór ze strony Szkoły nastąpił.

Oprócz przytoczonych powyżej przedmiotów otrzymała Szkoła jeszcze kilkanaście pomniejszych okazów jak np. próbkę rudy łąkowej przekrój i próbki drzew itp.

6. Frekwencya uczniów.

Na rok szkolny 1893. na 1894. zgłosiło się ogółem 26 kandydatów, z których przyjęto :

a) bez egzaminu wstępnego :

1. Andraszek Stanisław (maturzystą)
2. Dyszkiewicz Stanisław (z VI. kl. gimn.)
3. Nizioł Andrzej (z VI. kl. gimn.)
4. Salkowski Bronisław (z VI. kl. gimn.)
5. Wasylew Nikoła (ze szkoły rolniczej w Filip.)

b) z egzaminem wstępnym :

1. Dąbrowski Jan	}	IV. kl. gimn.
2. Jełowicki Julian		
3. Kozłowski Modest		
4. Lanc Bogusław		
5. Madejski Jan		
6. Many Franciszek		
7. Neumann Maurycy (z V. kl. gimn.)		
8. Witoszyński Roman	}	IV. kl. gimn.
9. Wittemberski Aurel		
10. Zawalkiewicz Roman		

c) jako repetenci :

1. Filewicz Jan
2. Kwaśnicki Piotr

razem 17.

Z tych co się zgłosiło :

nie przyjęto dla braku kwalifikacyi 6,
nie zgłosiło się do egzaminu wstępnego 3.

Rok II.

Na rok drugi zapisanych było 14 uczniów, z tych

- a) przeszło z I. roku na II. 11.
b) repetentów 3.

Rok III.

Zapisanych było uczniów 9, z tych :

- a) przeszło z II. roku na III. 8.
b) repetent 1.

Stan uczniów na początku roku szkolnego 1893/4 był więc następujący :

Na roku I.	17
" " II.	14
" " III.	9
razem .	40.

W ciągu roku zmienił się tu stan jednak częścią przez nieosiągnięcie przejścia na wyższe półroczce, częścią przez wystąpienie dobrowolne.

Z roku I. ubyło :

1. Andraszek Stan. z powodu choroby.
2. Many Franc. z powodu nieotrzymania postępu.
3. Wasilew Nikoła wystąpił dobrowolnie.

Z roku II. ubyli:

1. Deszko Joachim.	}	z powodu nieotrzymanego postępu.
2. Kasperski Jan.		
3. Piotrowski Tadeusz.		

Z roku III. ubył:

1. Chołoniowski Tadausz wydalony.

Z końcem roku szkolnego 1893/4 było więc uczniów:

na roku I.	14
" " II.	11
" " III.	8
				razem .	33

Wynik egzaminów z drugiego półroczia roku szkolnego 1893/4 był następujący:

Na rok I.

Do egzaminu przystępowało uczniów 15, z tych

a) otrzymało bezwarunkowe przejścia na rok II. uczniów 6.

1. Dąbrowski Jan	4. Salkowski Bronisław.
2. Dyszkiewicz Stanisław	5. Wittemberski Aurel
3. Lauc Bogusław	6. Zawałkiewicz Roman.

b) przeszło z poprawką 4.

1. Kraśnicki Piotr	3. Nizioł Andrzej
2. Madejski Jan	4. Witoszyński Roman.

c) nie otrzymali przejścia na r. II. — 4.

1. Filewicz Jan	3. Kozłowski Modest
2. Jełowicki Julian	4. Neumann Maurycy.

Na rok II.

Do egzaminu przystępowało uczniów 11, z tych:

a) przeszli bezwarunkowo na rok III.

1. Biedermann Jan	3. Pająk Władysław
2. Chrzanowski Bronisław	4. Roliński Edward
	5. Swindowski Bronisław.

b) przeszli z poprawką:

1. Bobrowski Tadeusz	4. Mazur Jan
2. Borkowski Mieczysław	5. Szule Kazimierz
3. Borzęcki Jan	6. Tascher Józef.

Na roku III.

Do egzaminu przystępować miało 8 uczniów, z tych:

a) zdało egzamin z postępowaniem uprawniającym bezwarunkowo do złożenia egzaminu końcowego ogólnego:

1. Caszew Trifon	3. Reichard Franciszek
2. Krygowski Teofil	4. Szczerski Wilhelm.

b) z poprawką:

1. Barbaszewski Włodzimierz.

c) nie poprawili złego postępu:

1. Signio Hipolit	2. Weigel Zdzisław.

d) nie zdawał egzaminu:

1. Kukuczka Józef.

Do egzaminu ogólnego przystąpiło więc tylko 5, którzy ten egzamin złożyli z następującym postępowaniem :

Barbaszewski Włodzimierz	z postępowaniem dostatecznym
Caszew Trifon	" "
Krygowski Teofil	" "
Reichard Franciszek	" dobrym
Szczerski Wilhelm	" "

Egzamina kursowe odbyły się w obecności assessorów proponowanych przez Dyrekcyę a potwierdzonych przez Wysoki Wydział, klasyfikacye zaś układane były naumyślnie do tego celu zwoływanych sesyach całego grona nauczycielskiego.

Egzamin ogólny odbył się ściśle podług instrukcyi w dniach 25. do 27. września 1894 w obecności delegata kuratoryi i komisarzy mianowanych przez Wydział krajowy i c. k. Namiestnictwo. Pytania pisemne nadesłane z Wydziału w zapieczętowanej kopercie zostało dnia 25. września w obec komisji rozpieczętowane i podyktowane do klauzurowego wypracowania; wypracowanie to złożyła Dyrekcyja Wydziałowi dnia 21. grudnia (pod liczbą prot. szk. 440). Po przeglądnięciu wypracowań przypuszczeni zostali uczniowie do egzaminów ustnych w dniach 26. i 27. września. Klasyfikacya odbyła się z uwzględnieniem nietylko wypracowań klauzurowych ale i elaboratów z praktyki urzędzenia lasu, opartych w danych rzeczywistych, zebranych podczas umyślnie do tego celu zarządzonych ćwiczeń praktycznych, przeprowadzonych w lesie Brzuchowickim w drugiej połowie 2. półrocza III. roku.

7. Ćwiczenia praktyczne i wycieczki naukowe.

Niezwykłe słotny rok 1894 utrudniał ćwiczenia poza obrębem szkoły i dalsze wycieczki naukowe w drugim szczególnie półroczu, co jednak kompensowane było zwiedzaniem krajowej Wystawy, która tak podczas urzędzenia jej, budowania pawilonów i przeprowadzania zabudowania parowu dzikiego, jak po otwarciu przedstawiała mnóstwo pouczających i z czego p. p. nauczyciele budownictwa, łowiectwa, geodezyi i niwelacyi, technologii i urzędzenie gospodarstwa lasowego w całej pełni korzystali. Szczególnie urzędzenie gospodarstwa lasowego i łowiectwo obejmowało obfity materiał do nauki.

Z większych wycieczek na szczególną uwagę zasługującą trzy wielkie wycieczki mianowicie :

a) Dnia 21. października 1893 do Barszczowic z II. i III. rokiem gdzie zwiedzono las częścią na piaskach częścią na podmokłej nizinie położony, prowadzony ze względu na odbył do bliskiego Lwowa.

b) Dnia 5. do 7. lutego 1894 do Brodów. Tutaj zwiedzono bardzo rozległe lasy przeważnie na piaskach rozłożone, oglądano kultury i zapusty, jakoteż dwa tartaki jeden turbinowy w Bułurach drugi w Brodach, obznajmiono się więc z wyrobem handlowego materiału i gospodarstwem zmierzającym do trwałego użytkowania starego lasu.

c) Dnia 21. do 24. kwietnia 1894 do lasów księcia marszałka E. Sanguszki. Pierwszego dnia po przybyciu do Tarnowa zwiedzono stolarnię mechaniczną i cegielnię maszynową drugiego dnia lasy w Wierzchostawicach i tamtejsze gospodarstwo rybne w leśnych stawach trzeciego dnia zaś zwiedzono lasy w Zdziarach. Wycieczka ta należy do najbardziej pouczających, uczniowie mieli bowiem sposobność poznać doskonale urządzone gospodarstwo leśne korzystne wyzyskanie drzewa we własnym zarządzie i oprócz tego poznali leśne gospodarstwo stawowe.

Podczas tych wszystkich trzech wielkich wycieczek, które odbyły się pod przewodnictwem Dyrektora Tynieckiego z współudziałem prof. Demianowskiego, prof. adj. Lipińskiego i zast. adj. Janeczko, urzędnicy miejscowi z największą gotowością dawali objaśnienia.

Mniejsze wycieczki odbywały się do lasów należących do gminy miasta Lwowa i do Winnik — było ich 14 razem, więc z trzema wielkimi odbyto wycieczek razem 17.

Jak w latach poprzednich składali uczniowie pisemne sprawozdania z większych wycieczek.

Oprócz wycieczek naukowych było w tym roku kilka całodziennych ćwiczeń geodezycznych z uczniami II roku i jak co roku dwa wielkie praktyczne ćwiczenia z uczniami II i III roku Pierwsi pod przewodnictwem p. prof. Demianowskiego, odbywali geodezyczne pomiary w Winnikach od 20. do 26 czerwca, czego zrysowane plany służyły przy egzaminie do klasyfikacji, poczem były na wystawie. Uczniowie III roku pod przewodnictwem p. prof. adj. Lipińskiego zbierali w Brzechowicach od dnia 4. do 10. czerwca na miejscu daty do wypracowania z urzędzenia. To wypracowanie opatrzone mapami, złożyli po ukończeniu ćwiczeń i służyło ono do ocenienia przy klasyfikacji ich postępów i zdatności. Oba te wypracowania były na Wystawie i uznane zostały za dobrą metodę zastosowywania nauki.

8. Praktyka wakacyjna.

Oprócz obowiązkowej sześciotygodniowej praktyki wakacyjnej dla uczniów II roku wprowadziła Dyrekcya dla uczniów III roku także okres czterotygodniowej praktyki przygotowawczej do egzaminu ogólnego, którego termin za wiedzą kuratoryi Wydziału odsunięty został od egzaminów z drugiego półrocza o dwa miesiące, nie tylko dlatego, ażeby uczniowie nie uważali egzamin końcowy, następujący bezpośrednio po ostatnim kursowym za rodzaj powtórzenia tego ostatniego, ale żeby się też mogli do niego przygotować, rozglądając się równocześnie w rzeczywistości gospodarstwie leśnym.

Praktyki powyższe odbywali uczniowie przy pomocy zasiłku przez Wydział krajowy udzielonego wszystkim na praktykę udającym się, z wyjątkiem ucznia III. roku Caczewa Trifona, który jako obcokrajowiec (Bułgar) zasiłku nie otrzymał.

Uczniowie II. roku byli następująco rozmieszczeni:

1. Biedermann Jan w dobrach ks. Adama Sapiehy rewir Kupna (Krasieczyn).
2. Bobrowski Tadeusz, również w lasach Krasieczyńskich w rewirze Korytniki.
3. Borkowski Mieczysław w dobrach podlwowskich hr. Romana Potockiego, rewir

Tolszczów.

4. Borzęcki Jan w dobrach hr. Stanisława Badeniego, rewir Brody.
5. Chrzanowski Bronisław w dobrach JE. hr. Lewickiego-Siemieńskiego, rewir Magierów.
6. Mazur Jan, to samo w dobrach Magierów.
7. Pająk Władysław w dobrach brody, rewir Smolnieński.
8. Roliński Edward w c. k. dobrach państwowych zarząd Bolechów.
9. Śniadowski Bronisław w dobrach hr. Stanisława Badeniego, rewir Berbski.
10. Szulc Kazimierz w dobrach ks. Jerzego Czartoryskiego rewir Czerce.
11. Tascher Józef w dobrach Brody, rewir Smolnieński.

Odbywając praktykę składali tygodniowo raporta Dyrekcji, za powrotem zaś poskładali oryginalne dzienniki podpisane przez leśniczych pod których dozorem przebywali i ogólne sprawozdanie z odbytej praktyki.

Uczniowie III. roku byli następująco rozmieszczeni:

1. Barbaszewski w dobrach ks. Eustachego Sanguszki rewir Wierzchosławice.

2. Czaczew Tryfon w dobrach księcia Ponińskiego w Czerwonogrodzie.
3. Krygowski Teofil również w dobrach Czerwonogród.
4. Reichard Franciszek w dobrach hr. Romana Potockiego.
5. Signio Hipolit w c. k. dobrach państwowych, zarząd Bolechów.
6. Szczerski Wilhelm częścią bierze radcy leśnego Brodowicza, częścią w lasach urządzanych przez tegoż.

7. Weigel Zdzisław w dobrach hr. Potulińskiego w Żmigrodzie.

Kukaczka Józef nie był na praktyce, ponieważ nie poddał się egzaminowi z II. półroczna. Uczniowie III. roku nie składali raportów tygodniowych, ale przedłożyli dzienniki czynności, jakimi byli zajęci, podpisane przez leśniczych, pod których zarządem byli.

Ze stypendyów dla abiturjentów korzystał Stanisław Kobylański, który całoroczną praktykę odbywał w dobrach hrabiego Andrzeja Potockiego.

Podczas pobytu tamże składał miesięczne raporta i uznany był za dobrze przygotowanego do zawodu leśniczego.

Stypendya pobierało 18. uczniów:

na I. roku	.	.	2
" II. "	.	.	10
" III. "	.	.	6
razem	.	.	<u>18</u>

nie wszyscy jednak pobierali je całorocznie, mianowicie z II. roku utracił je Piotrowski Tadeusz i Schulz Kazimierz, z III. roku Chołoniewski Tomasz.

Szkoła gospodarstwa lasowego uczestniczyła w wystawie krajowej. Wystawa jej pomieszczona w pawilonie łowiectwa była tak urządzoną, ażeby dać wyobrażenie o zakresie nauk i sądząc po sprawozdaniu krótkim ogłoszonym w Oesterreichische Forst-Zeitung odpowiadała celowi.

Ozdobne urządzenie swoje zawdzięcza wystawa tylko pracy p. profesora Demianowskiego. Wystawa deklarowana przez Wydział podobnie jak inne pod jego zarządem będące szkoły hors concurs nie otrzymała żadnej premii

Lwów 26. grudnia 1894.

Dyrekcya krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Władysław Tyniecki, w. r.

